

АВСТРІЙСЬКИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ І ЙОГО КОРИСТЬ ДЛЯ УКРАЇНИ

Антонюк Л. А.,

Автор звертає увагу на те, що вчені України не цікавляться малим країнам Європи, які мають значні досягнення в економіці та освіті. Серед них не тільки Фінляндія та Ірландія, а й Австрія. Вказано на паралелі і відмінності в історії народів України й Австрії, зокрема на те, що система освіти Австрії має багату історію; економічні і соціальні успіхи Австрії свідчать про важливість розвитку освіти і забезпечення її якості. Підкреслюється, що плануючи і здійснюючи реформи, австрійці робили акцент на власних інтересах, і лише в другу чергу - враховували зовнішні європейські тенденції. Розглянуто метод «малих кроків», характерний для австрійської освітньої практики.

Проаналізовано головні етапи становлення і розвитку системи вищої освіти Австрійської Республіки. Зазначається, що керівники європейських країн обрали нову стратегію підтримки якості обов'язкової і вищої освіти. Важливий її елемент - розширення охоплення молоді професійно орієнтованою вищою освітою з дипломами «В».

Ключові слова: *австрійська освіта, багата історія, реформи та інновації, поміркована модель, науки і технології, європейська інтеграція, професійно орієнтована вища школа*

Серед особливо актуальних тем дослідження освітньої сфери і висвітлення її діяльності в світових і національних ЗМІ найбільш помітна інформація про рейтинги університетів, змагання за титул «університет світового класу» й інше подібне. Це відповідає правилам життя ЗМІ, що й зараз не мають обмеження (яким могла би бути «Світова конвенція з етики журналістики», подібна до загальновідомої конвенції «Про права людини»).

Трохи у затінку перебуває правдива інформація про головні тенденції (тренди) в діяльності вищої школи і наукових досліджень, хоч сформувався загальний консенсус щодо їх визначального впливу на економічні та інші успіхи сучасних держав у глибоко глобалізованому світі. Загалом кількість праць про вищу школу світу й окремих держав зростає одразу з кількох причин, серед яких далеко не останньою ми вважаємо інформаційну революцію і швидке збільшення обсягу й

спроможностей Інтернету. Досліджуючи цю тему, ми виявили факт необґрунтовано-акцентованої уваги до держав-лідерів, що особливо помітно у порівнянні з малою кількістю випадків вивчення впливу освітніх систем на успіхи тих держав, які в останні 30 років вирішували власні проблеми, що були подібні до українських після 1991 року.

Вказівку на «необґрунтовано» ми зробили тому, що переконані в мінімальній корисності багатьох явищ, які відбуваються у системі освіти не тільки США, а й деяких інших великих держав. Копіювати практично всі великі і малі події в освітній системі США - від пропаганди STEAM-освіти й тестів аж до перетворення всього навчально-виховного процесу в продаж «освітніх послуг» та руйнування майже всього етносу медичної освіти й фахової діяльності медиків - ми вважаємо недоцільним в сучасній Україні, де не зникли архетипи поведінки і система цінностей, успадковані від славних пращурів. Тому з кількох найбільш «придатних» європейських прикладів корисного для України досвіду освітніх та інших реформ - Австрії, Ірландії та Фінляндії - ми обрали першу не через її «алфавітну» позицію, а з причини вивчення її впродовж певного часу і публікації кількох статей ([1; 2] та ін.). Моніторинг науково-педагогічних видань сучасної України свідчить про те, що у більшості з них домінують короткі описи системи освіти Австрії ([7] та ін.) і порівняно мало є праць з поглибленим аналізом австрійських реформ й розглядом перспектив розвитку її вищої школи.

Мета статті - аналіз головних етапів становлення і розвитку системи вищої освіти в Австрійській Республіці (надалі - в Австрії) з акцентуванням новітніх подій, що сталися після розпаду Радянського Союзу і відновлення незалежності України.

Будемо спиратися на класичні методи порівняльно-педагогічних досліджень, але зробимо наголос не на описі структури освітньої системи й порівняння навчальних планів (це вдало зроблено нашими попередниками), а на дослідженні витоків відмінностей характеристик обох держав і причин значної подібності в мовах, культурі і національних архетипах. Одночасно ми намагатимемося здійснити прогноз розвитку подій в освіті й економіці Австрії та України й на цій основі сформулювати важливі для нашої вищої школи пропозиції.

У викладі результатів дослідження оберемо принцип найвищої актуальності й будемо використовувати переважно найновішу інформацію фактологічного характеру. Але не забудемо і про минуле, адже новітні відкриття дають змогу ліквідувати частину «білих плям», які лишилися в освітній сфері та в історичних науках з минулих часів.

Особливо цікавим для нас є той факт, що в освітньо-культурній сфері Австрія у наш час отримує дуже високі оцінки не за якісь окремі рекорди - країна й не ставить собі подібні завдання, - а за високу якість і безпеку життя, незалежність у внутрішній і зовнішній політиці, відмову від сліпого копіювання чужих взірців і надмірно старанного виконання рекомендацій ЮНЕСКО, Болонського чи інших міжнародних проектів. До цього долучається привабливість гірського й інших видів туризму, хороші умови для інвесторів, піклування про вирішення екологічних проблем та ін. Ці риси разом з післявоєнним нейтралітетом Австрії зробили її столицею Відень місцем концентрації керівництва дуже великої кількості міжнародних установ, найбільшу увагу серед яких зазвичай привертають «атомний» МАГАТЕ і «нафтовий» ОПЕК.

Нижче ми викладемо наші пошуки пояснень відмінностей і аналогій в освітньо-культурній сфері Австрії та України з акцентуванням стану і перспектив розвитку вищої школи.

Відомо, що сучасний Інтернет «знає все», а тому система пошуку за словами «Освіта Австрії» практично миттєво пропонує познайомитися з майже мільйоном матеріалів. Одразу ж помітно, що перші позиції займають рекламні матеріали з пропозиціями навчання в Австрії та його умовами, а поодинокі наукові статті й навіть фрагменти дисертацій зрідка розпочинають зустрічатися тільки на віддалених сторінках ([3; 4; 8; 9] та ін.). Існує можливість ознайомитися і з новими дисертаціями (приклад - [11]). Та для вирішення головного завдання нашого дослідження ми змушені були звернутися до нових праць з давньої історії світу та Європи з поясненнями причин відмінностей держав і народів ([5; 10; 12] та ін.), а також тих фактів, які примушують по-новому поглянути на минуле і точніше планувати майбутнє [6].

Подібне розширення «кола бачення» перебігу подій на територіях сучасних і дуже відмінних між собою України і Австрії дає змогу легко виділити головні причини появи і поглиблення цих відмінностей. Майже вся Україна має рівнинні чи трохи горбкуваті землі, що розташовані у природному коридорі між морями і горами на півдні і безперервними лісами на півночі. Австрія ж мало не на дві третини вкрита високими і навіть дуже високими молодими горами з крутими схилами.

Вже добре доведено, що майбутні австрійці та українці були в групі винахідників аграрного способу життєзабезпечення на Близькому Сході й брали участь в його широтному поширенні. Як свідчить мал. 10.2 на стор. 177 книги Дж.

Даймонда [5], вони практично одночасно - приблизно 7000 років тому назад - поширили рільництво на землі Австрії і Правобережжя України (ми маємо на увазі Трипільську культуру). Так сталося, що, як підкреслює в своїй книзі Дж. Даймонд, трипільці першими одомашнили коней. Це означає, що вони надовго стали технологічними лідерами світу й мали особливі успіхи в металургії міді, конярстві й транспорті, створивши економічну зону «Великого Трипільля». Для цієї теми новітні факти в рамках «нооісторії» сконцентровані у статті [6] та інших творах К.Корсака і його наукової групи.

Вони вказують, що впродовж сотень років ці технологічні досягнення поширювалися на великі відстані. Саме тоді й виникла мовна єдність австрійців та українців - посланці з майбутньої Австрії відвідували різні місця концентрації високих технологій у Великому Трипільлі і поверталися додому з «тегами». Це були ключові терміни для тогочасних високих технологій, які у даний момент формують ті приблизно 700 слів, що науковці вважають спільними для всіх індоєвропейських мов.

Очевидно, що значні відмінності фізико-географічних умов Австрії та України мали великий вплив на долю народів, зокрема, на формування освітньої системи і діяльність вищих шкіл. Українці так і не створили стійкої держави, бо не були захищені природними бар'єрами, тому після розпаду Великого Трипільля страждали і від так званих «переселень народів», і від грабіжницьких нападів кочівників. Австрійці, як і майбутні швейцарці, мали можливість ховатися у неприступних горах й мали кращі шанси на власну освіту і науку. Ми переконані в тому, що на їх головні сучасні риси радикально вплинув той факт, що австрійці в Нові часи керували імперією, а українці виявилися в підпорядкованій ситуації, запізнюючись зі створенням університетів, розвитком народної освіти, індустрії та техніки.

І все ж існує не тільки мовна, а й генетична спорідненість австрійців та українців. Якщо докласти навіть помірних зусиль, то легко відшукати багато аналогій і паралелей в національних архетипах поведінки більшості громадян в умовах, що змінюються під зовнішнім тиском. Це має свої наслідки в організації суспільного життя та в політичних акціях.

Не тільки ЗМІ, а й науковці не мають опірності до незвичайного й відзначаються схильністю до вивчення рекордних явищ і досягнень. Саме цим ми можемо пояснити вже відзначену вище високу увагу до освітніх досягнень найбільших держав - США, Великобританії, Німеччини, Франції. Незрівнянно рідше окремі науковці описують чудові досягнення наших невеликих європейських

сусідів. Наприклад, після появи міжнародного тестування PISA знань 15-річних школярів був виявлений факт повної переваги фінської школи над усіма іншими [15]. Ще більшого досягла скромна Республіка Ірландія (надалі - Ірландія, яка за роки відновленої незалежності України у кілька разів збільшила свій валовий національний продукт і розрахувалася з грандіозними боргами. Більше того – Ірландія обігнала за якістю життя Великобританію, що століттями гнітила її як свою першу колонію. Для доведення цих тверджень і висвітлення досягнень Австрії використаємо таблицю 1, що спирається на дані з багатьох джерел.

Таблиця 1

Частина показників соціально-економічного розвитку групи 15 найбагатших у 2003 році держав ЄС, Польщі, Росії та України

Країна	Населення у млн. чол. у 2003 і 2015 роках	ВВП на одну особу дол. США у 2003 і 2015 роках	Зміна індексу людського розвитку (1990-2002 роки)	Позиція країни за індексом людського розвитку в 2016 р.
1. Люксембург	0,4 / 0,57	54430 / 103 286	+5,8	20
2. Норвегія	4,6 / 5,2	37300 / 69 807	+4,9	1
3. Швейцарія	7,3 / 8,1	32030 / 60 365	+3,0	2
4. Данія	5,4 / 5,6	31213 / 48 339	+3,9	5
5. Ірландія	3,9 / 4,9	30450 / 69 248	+7,7	8
6. Ісландія	0,3 / 0,33	30140 / 49 683	+3,1	9
7. Австрія	8,1 / 8,7	29610 / 48 014	+4,6	24
8. Бельгія	10,3 / 13,3	28930 / 45 124	+5,0	22
9. Нідерланди	16,2 / 16,9	28600 / 51 248	+3,9	7
10. Великобританія	59,3 / 64,1	27650 / 42 839	+6,0	16
11. Франція	59,7 / 66,5	27460 / 42 367	+3,3	21
12. Німеччина	82,6 / 80,9	27460 / 48 532	+4,3	4
13. Фінляндія	5,2 / 5,5	27100 / 42 480	+4,0	23
14. Італія	57,6 / 61,8	26760 / 36 877	+3,7	26
15. Швеція	9,0 / 9,8	26620 / 49 996	+5,7	14
26. Польща	38,2 / 38,6	11450 / 27 741	+6,0	36
30. Росія	143,4 / 142,4	8920 / 26 930	-2,2	49
38. Україна	48,4 / 44,4	5410 / 8 331	-2,6	84

Всі обрані нами держави мають більший чи менший економічний прогрес (мінімальним виділяються Україна й Італія), а от негативні індекси людського розвитку разом зі зменшенням населення характерні тільки для України і Росії. Ми могли б навести довгий перелік причин цього прикрого явища, але назвемо лише ту, про яку науковці та ЗМІ пишуть мало: архетип поведінки народу в питанні справедливості розподілу ресурсів життєзабезпечення, зокрема, ступінь нерівноваги

між найбагатшими і найбіднішими. Саме у цьому показнику Австрія випередила всі вказані у табл. 1 найбагатші країни Європи і перебуває серед найкращих у світі, адже прибутки 10% найбагатших громадян більші від доходів 10% найбідніших менше, як у сім разів (у США - в 16 разів, у Росії - майже в 13. Дані по Україні ми вважаємо надто неточними і наводити їх не будемо).

На наш погляд саме цей факт успішно пояснює для сучасної Австрії не тільки високий рівень соціального захисту і громадянського спокою та незначний вплив криміналітету, але й відсутність масового хабарництва, ефективного використання бюджетних коштів, нарешті, любов до природи і різноманітні заходи з її охорони - як в будь-якому індивідуальному господарстві, так і в усій державі.

Вказаний вище підхід до засад індивідуальної й колективної поведінки пояснює і характерну для австрійців увагу до навчання та підготовки молоді. Вони були серед перших у створенні ефективних європейських університетів. Багатонаціональна Австро-Угорська імперія сконцентрувала в своїх чотирьох німецькомовних закладах (у Відні, Граці, Зальцбурзі та Інсбруці) значні ресурси. Не випадково на початку ХХ ст. Віденський університет досяг позиції третього в світі, поступаючись тільки закладам Парижа і Берліна.

Перша світова війна мала виразно негативні наслідки для австрійців, адже вони несподівано опинилися на одному з найменших уламків Австро-Угорської імперії. Щоправда, зберегли і всі чотири університети, але не отримали значних земельних чи інших природних ресурсів. Зазнав шоку і світогляд австрійців, які виростили з глибоким переконанням у величчі і непорушності імперії. Тому деякі елементи трансформаційних змін в Австрії на початку періоду між світовими війнами подібні до тих, що ми спостерігаємо в Україні після 1991 року (частково це стосується і росіян).

У цей момент австрійці вперше звернулися до досить незвичайного для освітньої практики методу «малих кроків», повністю відмовившись від революцій на користь еволюції. Причиною стало поєднання нестачі ресурсів з демократизацією суспільства. У подібному суспільстві еліта не може правити тоталітарним чином, а громадяни отримують сильні важелі впливу на реформи і перетворення.

Такою була і маленька Австрія після першої світової війни. Є підстави вважати її однією з європейських «колисок помірних реформ». У 1918 році повноту влади в країні отримали не ліві екстремісти з їх непереборним бажанням створювати що-небудь лише після того, як повністю зруйнують і викинуть на смітник все створене попередниками, а соціал-демократи.

У останніх був хороший лідер в сфері освіти - Отто Гльоккель, який увійшов в історію як видатний і успішний реформатор. Його планам був притаманний високий рівень гуманізму, вони базувалися на принципах, які пізніше лягли в основу відомих всесвітніх конвенцій про права людини і захист дітей. Успішно розпочаті ним освітні реформи 1920-х років, на жаль, не були завершені - в повній мірі проявило себе явище розколотої менталітету. Громадянська більшість не завадила встановленню фашистського режиму, що в результаті призвело до злиття з Німеччиною і до участі в II світовій війні на її стороні. Це був повчальний урок для всієї нації, який назавжди вилікував від бажання «жити в імперії».

Просуванню Австрії від нацизму до європейської демократії посприяли зусилля країн-переможців. Втім, вони порівняно швидко надали австрійцям повну самостійність в обмін на позаблоковий статус. Саме тоді згадали про освітні принципи О.Гльоккеля і стали впроваджувати лише ті зміни, які б мали підтримку більшості населення і не дуже порушували б нормальну діяльність навчальних закладів.

Практично «метод еволюції» означає безперервність змін і експериментів обмеженого обсягу. Наприклад, парламент з 1962 по 1994 рік прийняв цілих 15 поправок до Закону про освіту 1962 року [16]. Але кожен раз голосуванню передувала одна й та ж процедура, характерна для сучасної демократичної моделі «законодавчих» реформ:

1) на самому початку політики і експерти-науковці за участю широкої громадськості обговорювали групу ідей щодо розвитку освіти. Після обговорення приймалося рішення про початок педагогічного експерименту;

2) використовуючи вже існуючі або нові (так звані «рамкові») закони експеримент фінансувався і втілювався в життя. Результати перевіряли і аналізували ініціатори змін або політики, які стали їхніми послідовниками в парламенті та уряді;

3) в разі позитивних висновків новий закон (або, як у випадку Австрії - чергова поправка до стабільного основного закону) давав можливість розширити фінансування і впровадити корисні зміни у всю систему освіти або в її значний сектор.

Погодьтеся - дуже розумні та ефективні дії, які було б корисним застосувати і для освітніх реформ в Україні. Доказом їх ефективності ми вважаємо численні кількісні дані, акумульовані нами з кількох джерел у таблиці 2, в якій ми залишили ті держави з європейської зони, які мають понад 200 тисяч студентів.

Таблиця 2.

**Чисельність населення і кількість студентів за рівнями дипломного навчання
у 2014/15 н.р. [13; 14; 17]**

Країна	Населення	Загалом студентів	Відсоток студентів	Чисельність за рівнями навчання				ISCED 7 / ISCED 8
				ISCED 5	ISCED 6	ISCED 7	ISCED 8	
Росія	142 423 773	7 436 216	5,22	2 103 125	3 516 093	1 692 926	123 072	13,76
Туреччина	79 414 269	6 062 686	7,63	2 013 762	3 527 649	443 253	78 223	5,67
Німеччина	80 854 408	2 977 781	3,68	394	1 792 434	988 753	196 200	5,04
Франція	66 553 766	2 424 158	3,64	495 472	991 175	868 904	68 607	12,66
Великобританія	64 088 222	2 330 334	3,64	272 487	1 523 902	421 145	112 800	3,73
Іспанія	48 146 134	1 963 924	4,08	372 356	1 204 409	355 097	32 062	11,08
Італія	61 855 120	1 826 477	2,95	6 548	1 076 667	710 487	32 775	21,68
Україна	44 429 471	1 776 190	4,00	452 292	947 210	346 657	30 031	11,54
Польща	38 562 189	1 665 305	4,32	2 721	1 104 364	514 821	43 399	11,86
Нідерланди	16 947 904	842 601	4,97	18 687	646 851	162 585	14 478	11,23
Греція	10 775 643	677 429	6,29	-	598 990	54 558	23 881	2,28
Казахстан	18 157 122	658 413	3,62	146 387	477 387	32 527	2 063	15,77
Румунія	21 666 350	541 653	2,50	-	354 186	168 152	19 315	8,71
Білорусь	9 589 689	505 637	5,27	128 975	362 907	8 855	4 900	1,81
Бельгія	13 323 973	504 745	3,79	24 414	365 929	97 920	16 486	5,94
Швеція	9 801 616	428 557	4,37	25 244	246 400	135 555	21 358	6,35
Австрія	8 665 550	425 972	4,92	77 877	183 768	140 269	24 058	5,83
Чехія	10 644 842	395 525	3,72	994	236 887	133 066	24 582	5,41
Португалія	10 825 309	337 507	3,12	395	203 836	113 966	19 310	5,90
Данія	5 581 503	313 756	5,62	34 973	195 054	73 790	9 939	7,24
Угорщина	9 897 541	307 729	3,11	11 655	214 737	74 113	7 224	10,26
Фінляндія	5 476 922	302 478	5,52	-	219 317	63 239	19 869	3,18
Швейцарія	8 121 830	294 450	3,63	10 280	195 437	65 036	23 697	2,74
Болгарія	7 186 893	278 963	3,88	-	186 702	85 634	6 617	12,94
Норвегія	5 207 689	268 231	5,15	9 836	188 823	62 109	7 463	8,32
Сербія	7 176 794	241 054	3,36	-	194 696	37 803	8 555	4,42
Ірландія	4 892 305	214 632	4,39	16 505	161 302	28 621	8 204	3,49
Азербайджан	9 780 780	204 152	2,09	38 816	143 620	18 781	2 935	6,40

Характер суспільного і законодавчого ставлення до всього сектору вищої освіти можна оцінити насамперед з відсотка населення, яка продовжує офіційне навчання і після отримання середньої освіти. За цим показником лідерами є Туреччина, де кожна 12-та особа отримує вищу освіту, а також Греція (6,3%). Більше 5% населення отримують якийсь варіант вищої освіти в Білорусії, Данії, Фінляндії, Росії і Норвегії. Поряд з ними Австрія, а от Україна має хороший середній показник - 4%. Все ж важливо уточнити поняття «якийсь варіант», адже в Європі все більше тих, хто відмовляється від напіввищої освіти (рівень нашого «молодшого спеціаліста» чи «асоціата» у США) і готує, як мінімум, бакалаврів. Зі щойно вказаних держав це зробили Фінляндія, Греція і Норвегія, а от Туреччина, Росія і Білорусь діють інакше. Австрія та Україна також готують чимало фахівців середнього технічного рівня.

Ми вважаємо, що системи вищої освіти європейських держав досить чітко поділилися на дві групи: для першої характерна підвищена увага до аспірантури, а члени другої групи ставляться до неї по стандартах середини ХХ ст.

У першу треба включити ті держави, які правильно передбачають запити ринків праці через 10-20 років і, використовуючи ресурси насамперед на освіту, намагаються готувати якомога більше самодостатніх і компетентних випускників - магістрів і PhD (наш приблизний відповідник - кандидат наук). Для полегшення виділення подібних лідерів ми включили в табл. 2 останній стовпчик, де вказано відношення кількості магістрів до числа аспірантів. Лідером несподівано для нас виявилася Білорусь, де мало не кожен з 9000 магістрів переходить в аспірантуру. Більш характерними ми вважаємо показники багатьох держав Європи, що мають десятки тисяч магістрів й аспірантів: Греція - 2,28; Швейцарія - 2,74; Фінляндія - 3,18; Ірландія - 3,49; Велика Британія - 3,73. Прекрасні показники Німеччини, Австрії, Бельгії, Туреччини і ще кількох країн, які особливо цілеспрямовано піклуються про майбутнє. В них поширена підтримка тих технологій, які відіграватимуть провідну роль через багато років - біологічних, нанотехнологій та інших подібних. У цій групі найбільш корисним для України ми вважаємо досвід Ірландії та Німеччини.

Склад учасників другої групи виявився якийсь «різноманітний», адже у неї потрапили не тільки бідніші держави (та ж Україна чи Казахстан), а й економічно-освітні лідери - Франція, Італія та Росія. Загалом же Австрія має дуже урівноважену й різноманітну систему вищої освіти, яка успішно готує професіоналів усіх необхідних рівнів і кваліфікацій. Поглянемо, як це організовано на практиці.

Нагадаємо, що плануючи і здійснюючи реформи, австрійці робили акцент на власних інтересах, і лише в другу чергу - враховували зовнішні європейські тенденції. На догоду Болонському процесу вони і не подумали негайно готувати тільки бакалаврів-магістрів, і нікого більше. Нові заклади ставали поширеними у всій системі тільки після виникнення потреби в них і випробування обраних зразків на практиці.

Найкращий приклад цього - запровадження «професійного» сектору вищої освіти з дипломами типу «В» як доповнення до традиційно-академічного з університетськими дипломами «А». Після вступу Австрії до складу Європейського Союзу й початку переходу від індустріальної до постіндустріальної економіки було вирішено підвищити відсоток активного населення з дипломами про вищу освіту. Але зробили вони це не шляхом спорудження прибудов до університетів, а через

створення мережі вищих професійних (політехнічних) шкіл (Fachhochschulen). На той час подібні заклади дуже добре зарекомендували себе в Німеччині й стали вагомим фактором її економічного зростання.

Після серії експериментів в 1993 році в Австрії був прийнятий закон про розгортання програм вищої професійної освіти (Federal Act on Fachhochschule Programmes). Він визнає суспільну цінність і значення дипломів 2-4-річних програм цих закладів, підкреслюючи їх ринкову еквівалентність стандартним дипломам університетів. Цей крок важливий стратегічно. За даними Міжнародної організації кооперації та розвитку (OECD) ([14] та ін.), новий сектор вищої освіти має значні соціально-фінансові переваги. Дійсно, якщо середня тривалість навчання до отримання ступеня магістра становить в Австрії аж 7,4 року, то диплом вищої професійної школи студенти отримують майже втричі швидше! Якщо повні витрати на всю програму класичного навчання близькі до 90 000 доларів США, то для професійного навчання вони значно менше. Ось чому розширення сфери вищої освіти шляхом створення навчальних закладів з дипломами типу «В» - найбільш раціональний крок в сучасних умовах переходу від стандартизованого індустріального виробництва до епохи надвисоких інформаційних та інших технологій.

Саме це твердження ми вважаємо центральною частиною висновків з нашого дослідження. Світ прискорено переходить від індустріального виробництва з масовою робочою силою на основі 9-12-річного навчання до «постіндустріального», де підготовка до виходу на ринок праці (її називають «первинною освітою») триватиме від 16 до 22 років. За прикладом європейських лідерів Україні слід негайно відмовитися від переведення закладів I рівня назад у систему професійно-технічної освіти, а підвищувати їх статус і можливості до рівня успішної підготовки бакалаврів з усього спектру спеціальностей. Саме так у 1990-х роках в умовах економічних труднощів зробила Фінляндія, не менш яскравим є приклад Німеччини й Ірландії. Висловимо припущення, що у найближчі роки разом з надходженням океану найрізноманітніших роботів й масовим використанням «штучного інтелекту» Австрія повторить шлях Фінляндії. Непогано було б долучитися до австрійців і навіть діяти разом в рамках європейських проектів - Лісабонського, Горизонт-2020 та інших.

Список використаних джерел:

1. Антонюк Л.А. Австрійська школа: приклад еволюційного осучаснення / Л.А. Антонюк // Рідна школа. - №12. – 2002. – С. 70-73.
2. Антонюк Л.А. Можливі причини успішності реформ середньої і вищої освіти сучасної Австрії / Л.А. Антонюк // Вища освіта України. – 2003. – №4. Додаток. – С. 178-183.
3. Бендерець Н.М., Карташова Л.А. Досвід реформування систем педагогічної освіти в Австрії [електронний ресурс] / Н.М. Бендерець, Л.А. Карташова // Електронне наукове фахове видання "Народна освіта". - 2012. - №2(17). – Режим доступу: <https://repository.kristti.com.ua/handle/eiraise/469>
4. Габорій М. Система вищої освіти Австрії / М. Габорій [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://storinka.at/korysna-informatsiya/navchannya/systema-vyshhoyi-osvity-avstriyi/> 10-01-2015
5. Даймонд Дж. Зброя, мікроби і харч: Витоки нерівностей між народами / Дж. Даймонд; пер. з англ. та наук. ред. Т. Цимбал. - К.: Ніка-Центр, 2009. - 488 с.
6. Корсак К.В. Нооісторія і ноонауки про можливість другого українського одуховлення світу [ел. ресурс] / К.В. Корсак, Ю.К. Корсак // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: Збірник наукових праць / Гол. ред. В.Г. Воронкова. – Запоріжжя: «Видавництво ЗДІА», 2017. – Вип. 69. – С. 112-119 – Режим доступу: <http://vestnikzgia.com.ua/article/view/102113>
7. Сисоєва С.О. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. - Рівне : Овід, 2012. - 352 с..
8. Талалай Ю.О. Мовна освіта в Австрії: пропаганда мультилінгвізму [ел. ресурс] / Ю.О. Талалай // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2016. – випуск 1 (38). - С. 275-278 – Режим доступу: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/14318/1/Мовна_освіта_в_Австрії:_пропаганда_мультилінгвізму.pdf
9. Холявко Н.І. Вища освіта Австрії: тенденції розвитку та комерціалізації досліджень [ел. ресурс] / Н.І. Холявко, А.А. Баранець // Молодий вчений (Young Scientist). - 2018. - № 2 (54). - С. 433-437 – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/2/102.pdf>
10. Фадеев О. Долітописна історія України. Переклад з рос. В. Шовкошитний. — Київ: Український пріоритет, 2016. — 424 с.

11. Шийка О.І. Система забезпечення якості університетської освіти в Австрії: дис. ...канд. пед. наук [Ел. ресурс] / О.І. Шийка. – Львів, 2016. – 224 с. Режим доступу: <http://dspu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/shyjka-o.i.-systema-zabezpechennya-yakosti-universytetskoyi-osvity-v-avstriyi-1.pdf>
12. Гарарі Ю.Н. Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього: пер. з англ. / Юваль Ной Гаррі. – Х.: Книжковий клуб «КСД», 2016. – 544 с. (Harari Y. Sapiens. A Brief History of Humankind / Yuval Harari. London : Harvill Seeker, 2014. — 544 p.)
13. The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report / European Commission/EACEA/Eurydice. — Luxembourg : Publications Office of the European Union ; Brussels, 2018. — 325 p.
14. Regards sur l'éducation 2016 : Les indicateurs de l'OCDE, Editions OCDE [El. resource] / OCDE, 2016. — URL: <http://dx.doi.org/10.178/eag-2016-fr>.
15. The Programme for International Student Assessment (PISA) [El resource]. — URL: www.pisa.oecd.org/dataOECD/15/13/39725224.pdf.
16. Scheipel J. Die Entwicklung des österreichischen Schulwesens in der Zweiten Republik / J. Scheipel, H. Seel. — Leykam Verlag Graz, 1988. — 201 s.
17. Rethinking Education. Towards a global common good? [El. resource] / UNESCO 2015. — Paris, 2015. — 84 p. — URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002325/232555e.pdf>.

Liudmyla Antoniuk. *Austrian experience in the development of the educational system and its usefulness for Ukraine*

The attention that scientists of Ukraine do not pay attention to the small countries of Europe having the big achievements in economy and education is paid. There is not only Finland and Ireland among them, but also Austria is. Parallels and differences in history of the people of Ukraine and Austria are specified. It is noticed, that the education system of Austria has a rich history. Economic and social successes of Austria testify for the importance of development of education and maintenance of its quality. It is emphasized that while planning and implementing reforms, the Austrians focused on their own interests, and only in the second place - they took into account external European tendencies. The method of "small steps" characteristic of Austrian educational practice is considered.

The main stages of formation and development of the higher education system in the Republic of Austria are analyzed. It is specified, that leaders of the European countries

have selected a new strategy of supporting a quality of compulsory and higher education. Its important element is expansion of cover of youth by professionally oriented higher education with diplomas "B".

Keywords: *The Austrian education, a rich history, reforms and innovations, a moderate model, sciences and technologies, the European integration, professionally oriented higher education*